

Վ Ա Ճ Ա Ռ Ա Կ Ա Ն

Թիֆլիսի առևտրական գազեր:

Հրատարակում է շաբաթը մեկ անգամ կէս թերթ, կիրակի օրերով: 10 տմովայ դինը Մարտից մինչև Յունիսը քաղաքում 2 ման. 50 կոպ., դուրսը 3 մանէթ:

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԹԵՐԹ

(Ա.Ռ.Ա.ՋԻՆ ՏԱՐԻ)

Գազեթին ստորագրվի կարելի է խմբագրողի մօտ:

Գազեթում հրատարակվում կենդանվին մասնաւոր յայտարարութիւններ: Գներն մասին կարելի է իմանալ խմբագրատանը:

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆ

«Վաճառականը» 1867 թ.ին: Տէրութենի կարգադրութիւնները: Մատայտների փոփոխութիւնները: Տուրգեր և ուրիշ յայտարարութիւններ: «Վաճառական» 1867 թ. թղթակիցների մասին: Պ. Գ. Սունդուկեանցի: «Նախարարայի» պատճառով համարանումը սովորած հայ երիտասարդների վրայ երկու խօսք: Զանազան տեղեկութիւններ: Առևտրական տեղեկութիւններ: Մասնաւոր յայտարարութիւններ:

«ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ»

1867 թ.ին.

Ինչպէս հրատարակել էինք «Վաճառականի», 30-դ ՆՁ ումը 1867 թ.ին «Վաճառականը», կտպվի էնպիսի թերթերի վրայ, որ ամիսը հիմնական 4 կէս թերթի տեղ 3-ից մինչև 6-ը լինի իր մեծութենով: Գալ տարւան ստորագրողները կստանան ձրիաբար «Առևտրական բառարան», որի մէջ ամփոփված կլինին թէ առևտուրին վերաբերեալ գլխաւոր գործածված բառերը և թէ գլխաւոր փողերի որքանութիւնը Ռսի փողի հետ համեմատելով: 1867 թ.ին «Վաճառականի», մէջ կտպվին շարունակ ամեն նույն մերումը «Ռուսաց տեղեկագրի» ընկերութենից, ստացած թէ առևտուրին և թէ միւս հասարակ-

կական գործերին վերաբերեալ նոր համբաւները: «Վաճառականի», գինը գալ տարի թէ քաղաքում և թէ դուրսը կլինի 3 մ. Գալ տարի «Վաճառականը», կգուրս գայ հինգշաբթի օրերով:

Հիմնկվանից ընդունվում է գալ տարւան ստորագրութիւնը քաղաքում «Վաճառականի», խրմբագրողի և նրա գլխաւոր գործակից պ. Ա. Երիցեանցի մօտ, նմանապէս և գրավաճառ պ. Ա. Էնֆիաճեանցի գրատանը, իսկ օտար քաղաքացիները պէտք է դառնան ուղղակի «Վաճառականի», խմբագրողին էս հասցէով՝ «Վաճառականի», խմբագրող Գէորգ Տէր-Աղէքսանդրեանցին Թիֆլիսումը, իսկ Ռսերէն՝ «Редактору Тифлискаго Торговаго листа Егору Тер-Александрову въ Тифлисѣ».

Ինքուրում ենք 1867 թ.ին մեր գազեթին ստորագրվել ցանկացողներից, որ նրանք յայտեն իրանց ցանկութիւնը մեղ որքան կարելի է կարճ միջոցումը, որ կարողանանք ստորագրվողների թիւ համեմատ կարգադրութիւն անել գալ տարւան համար:

ՏԵՐՈՒԹԵՆԻ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ:

ՄԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ:

Լինելի ՆՁ-ի 27-դ բառայիծնի շտաբական կապիտան ԲԱՇԵՆՋԱՂԵԱՆՅԸ ստացաւ մահօրի տստիճան, հոկտեմբերի 5-ին:

ՏՈՐԳԵՐ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

Քուլթայի գաւառական կառավարութենումը 1867 թ. յունվարի 7-ին նշանակված է էնտեղի պրովիանտի մագաղինի չուրջ քարէ պարիսպ չինելու տորգը: Էս գործի համար նշանակված է 2478 մ. 813/4 կ.

Նլխաւիտայի ղեկավարական հիւանդանոցի կանտորայումը 1867 թ. յունվարի 15-ին նշանակված է էդ հիւանդանոցի համար հարկաւոր զանազան փէտեղէնների հասցնելու տորգը:

Թիֆլիսի գաւառական կառավարութենումը 1867 թ. յունվարի 25-ին նշանակված է Թէլաւի բնակիչ Սիմօն Նաւոդուկեանցի Թէլաւումը գտնված 1200 մ. ղին դրած երկու յարկանոց տան, այգու և հողի ծախելու տորգը:

Մի և նոյն տեղումը 1867 թ. յունվարի 26-ին նշանակված է զուբերնակի սեկրետար Նիկողայոս Դաւթեան Թամաշեանցի Թիֆլիսի 3-դ մասի 3-դ կլարտաւումը գտնված և 6000 մ. ղին դրած տան և այդու ծախելու տորգը:

Կովկասեան Պրիկազումը էս դեկտեմբերի 14-ին և նրա հետեալ օրերը կծախվին իրա ժամանակին չթափված զանազան սեկեղէններ, արծաթեղէններ և ուրիշ թանկագին բաներ:

Թիֆլիսի տոկտրական գաւառանը Ռուսաց օրէնքների XI հատորի 2436 յօդումի

հիման վրայ հրապարակում է Թիֆլիսի հրապարակական նստարկուս դառնալ ցանկացողներին, որոնք որ էս ամսի մինչև 15-ը պարտաւոր են յայտնվիլ յիշեալ դատարանը օրինաւոր վկայականներով:

«ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԻ» 1867 ԹԻԻ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ:

Մենք «Վաճառականի», 30-դ նուստերումը յայտնեցինք մեր ստորագրովողներին, որ 1867 թւին ունենալու ենք Ռուսաստանի և Կովկասի մէկ քանի քաղաքներումը թղթակիցներ, որոնք հաղորդելու են մեզ տեղական նորութիւններ թէ առուտուրին ու թէ հասարակական գործերին վերաբերեալ:

Ես խոստովանեցի զիստի բերելու համար հիմի մենք դարձնում ենք մեր խօսքը մեր ստորագրովողներից էն անձներին, որոնք համաձայն են մեր պայմաններին, նրանցը առուտուրին և հասարակական գործերին վերաբերեալ տեղական նորութիւններ բառերը բացատրելով:

Առուտուրին վերաբերեալ նորութիւնները պէտք է լինին որ և իցէ քաղաքի և նրա շրջակայքի բնական բերքերի որքանութիւնը, մանաւանդ էն բնական բերքերինը, որոնց շատ ու քիչ լինիլը մեծ ազդեցութիւն է ունենում առուտուրի վրայ: Եղալիսի բնական բերքերի կարգումն են՝ ցորենը, դարին, խաղողը, բամբակը, տորոնը, մետաքսը և այլն: Նմանապէս բերքերի կարգումն են դաավելը և ոչխարների, տաւարի, ձիաներու և շերամի շատ պտուղ տալը և անցաւ լինիլը: Եղ տեղեկութիւններին հարկաւոր է աւելացնել նմանապէս, թէ նշանակաւ ժամանակը ի՞նչպէս է առաջանում առուտուրը, ի՞նչ գներով են ծախուլում զանազան ապրանքները հացը, դարին, բրինձը, բամբակը, բուրդը, տորոնը, ապրեշումը, կոկոնը, կուպը, նաւթը, ձէթը և այլն: Թէ ի՞նչպէս է դուրս գնում փողը՝ ի՞նչ գին ունի ոսկին ու արծաթը:

Ես տեղեկութիւնների հաղորդողը պէտք է աշխատէ որքան կարելի է ճշգրտութեամբ:

դու թիւն պահպանէ, եթէ ոչ մէկ սխալով նա կարող է մեծ վնաս տալ էն մարդկանց, որոնք նրանց զրաժ տեղեկութիւններին մտիկ տալով բան կը բռնեն:

Հասարակական գործեր տեսլով մենք հասկանում ենք էն ամեն բանը, որ վերաբերվում է հայերի մաւաւոր և բարոյական զարգանալուն: Եղտեղ զիսաւոր տեղն ունին բռնած մեր ուսումնաւորները և զանազան մանր-մունր զայրոյները թէ տղերանց և թէ աղջկանց համար, մեր հոգեւորականների վեճակը, որոնք հայերի հիմիկվան դըրութենով մեծ նշանակութիւն ունին մանաւանդ հասարակ ժողովուրդի համար: Հասարակական գործերի կարգումն են նմանապէս և էն բարեգործական ընկերութիւնները, որոնք միջոց են տալիս խեղճերին և չքաւորներին ապրելու և մաւաւորապէս զարգանալու:

Ես երկու տեսակ տեղեկութիւններից մէկն ու մէկի մեզ հաղորդողը կ'ուզվի մեր թղթակից:

Մեզ թղթակից լինելու համար հարկաւոր է, որ ցանկացողը ուղարկէ մեզ իր նամակը որ և իցէ վերոյիշեալ տեղեկութիւններով և եթէ էն նամակը ամբողջ կամ մէկ մասով տարվի մեր գաղթութումը, նրանից յետոյ էդ մարդը կ'իշխվի մեր թղթակից, նամակ գրելու օրից մէկ տարի ժամանակով: Ասացինք որ թղթակիցների նամակները կտալին ամբողջ կամ մէկ մասով միայն, նոյնը լով թէ ի՞նչ ասալճանի կարող են հետաքրքրական լինիլ էդ տեղեկութիւնները, յարմարացնելով մեր գաղթի մեծութենին:

Հասարակական գործերի թղթակիցը իր առաջին նամակի մեր գաղթութումը տալիլուց յետոյ պարտաւոր է մեզ հասցնել տարին զոնեա 3 նամակ, իսկ առւտրական գործերի թղթակիցը գոնեա 12 նամակ:

Եղ աշխատանքի համար թղթակիցը կտանայ մեզանից մեր գաղթից, հենց նրա առաջին նամակի տալիլուց յետոյ

միայն էն պայմանով, որ թէ հասարակական և թէ առւտրական գործերի թղթակիցներին չի շարունակվիլ դադարէ թի ուղարկվիլը, եթէ առաջինը իր տալած նամակից յետոյ 5 ամսի միջոցումը նոր նամակ չգրէ մեզ, իսկ երկրորդը նմանապէս իր առաջին նամակի տալիլուց յետոյ 2 ամիս մեզ նոր նամակ չհասցնէ:

Դեռ ևս ուրիշ կերպով էդալիսի գործակիցների աշխատանքը վարձատրելու միջոց չունենալով, «Վաճառականի», խմբագրութիւնը յայտնում է գործակից դառնալ ցանկացողներին, որ եթէ մեր միջոցները ներեն, նրանցից մեզ համար աւելի աշխատողները կտանան մեզանից և առանձին վարձատրութիւն փողով:

Յոյս ունինք, որ ամեն քաղաքներումն էլ բաւական էլած զրազէտ հայ տղերքը յանձն առնեն մէկ էնպիսի պարտաւորութիւն, որն որ միջոց կտայ մեր գաղթին աւելի հետաքրքրական և օգտակար լինելու ստորագրովողների համար և իրանց համար էլ մէկ բեռը չի լինի ամենքը կամ երկու ամենքը մէկ նամակի գրելը:

Մեր գաղթի համար թղթակից դառնալ ցանկացողներից խոնարհաբար խնդրում ենք, որ առանց ուշացնելու 1867 թւի յունվարից սկսեն գործը, ուղղելով նամակները ուղղակի «Վաճառականի» խմբագրողին:

Պ. Գ. ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆՅԻ «ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԻ» ՊԱՏՃԱՌՈՎ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒՄԸ ՍՈՎՈՐԱԾ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԳՆԵՐԻ ՎՐԱՅ ԵՐԿՈՒ ԽՕՍԻ:

Ես տարի մէկ քանի անգամ խաղացվեցաւ Թիֆլիսումը Պ. Գ. Սունդուկեանցի «Մաթաբալա», անունով պիտուր և բաւական մեծ յաջողութիւն գտաւ ժողովուրդի մէջ: Եղ պիտուր զիսաւոր միտքն է մէկ հարուստ պարտի իր տղեղ աղջկայ մարդու տալու համար գործածված խաբեբայութիւնները: Հարուստի խաբեբայութիւնը կատարվում է

ները շատ հեռու են կեանքից ու կեանքի պահանջներէն. ուրեմն էդ պիտի անփորձները (ինչքան էլ կուզէ աղիւն լինէին) միշտ և անպատճառ կը խաբւին կեանքումը ոչ թէ «խաթարալայի», խաբեբայութենի իդէալն շնորհով, այլ և ամեն փոքր ի շատէ փորձված մարդուց: Ի հարկէ մեզ համար միթարական բան չէ ուսանողների էդ պիտի վեճակը և շատ ցանկալի է, որ Պ. Պիտարեվի ասած համալսարանիցը դուրսը զարգացողներից լինին մեր հայ ուսանողները:

Մեր կարծիքով աւելի բնական բան կլինէր Պ. Սունդուկեանցի կողմից, ոչ թէ յաղթող դուրս բերել իր անփորձ ուսումն առած երիտասարդին, այլ դառնապէս յաղթված: Եւ էդ անմիթարական պակասութիւնը նկարագրելով, կարող էր մեր ապագայ ուսանողների համար լաւ դաս լինիլ պիտէ: Մեր ժողովուրդը առ հասարակ, որոշ ձու զնոյց, է կոչում ուսումն առածներին և ամեն տեսակ ծաղրածութիւն է անում նրանց վրայ — մեր կարծիքով դրամատիկական հեղինակն էլ պէտք է սաստկացնէր էդ ծաղրածութենի թոյնը, որ ներգործէ դրանց վրայ և ստիպէ դրանց աւելի կեանքի համար պատրաստվելու, քան թէ երեւակայական աշխարհի համար:

ՁԱՆԱԶԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

Պետերբուրգի սենատումը քըննելու համար նշանակված Կովկասեցիներին վերաբերեալ գործերը: Էս տարի նոյեմբերի 10-ին Պետերբուրգի սենատի մեծակայ դեպարտամենտումը միւս գործերի հետ նշանակված էին և էս հետեւալ Կովկասեցիների գործերը.

1.) քաղաքացի Յարութիւն ՊԵՏՐՈՍԵԱՆՅԻ գործը ԹԱՐԻԱՆԵԱՆՅԻ կառկադրի մասին, 2.) նաղվարի սովետնիկ ՄԵԼԻՔԵԱՆՅԻ, տիտուլեարնի սովետնիկ ՄԻՐԻՄԱՆԵԱՆՅԻ և միւսների գործը նրանցից բողոքի (апелляция) տուղանքի (շարաֆ) չդահանջելու մասին, 3.) Ախալցխայի բնակիչ ԿՆՆԱ ՐԱՊԱԻԼՈՎԻ անշարիաշառ ՊՈՋՈՆԱՆՅԵՐԻ հետ ունեցած գործը ամս

մասին, 4.) Թիֆլիսի բնակիչ ԿԻՆ ԱՎԵՏԻՍԵԱՆՅԻ ԲԵՐԻՆԵԱՆՅԻ հետ ունեցած գործը մտերմակի (վեկտիլի) մասին, և 5.) քաղաքացի Մուսէս ՏԵՐ-ՍՏԵՓԱՆԵԱՆՅԻ գործը դատաստանին չենթարկվելու մասին:

Երկրագնաի վրայ էլած ոսկու և արծաթի որքանութիւնը: Հաշիւ են արել, որ երկրագնաի վրայ հիմի 31 1/2 միլիարդ (հազար միլիոն) ոսկէ և արծաթէ փող կայ, որոնցից 22 միլիարդը արծաթէ փողն է, իսկ 9 1/2 միլիարդ ոսկէն:

Պահեստա Դադմարայի բաժնիքը և Ռուսաստանումը ստացած փողերը: Էս տարի հոկտեմբերի 5-ին հաստատվեցաւ պրինցեսա Դադմարայի և Նորին Բարձրութիւն Ժառանգի պըսակի պայմանագիրը: Էդ պայմանագրի դրութենով պրինցեսա Դադմարան, այժմ Մեծ Իշխանուհի Մարիա Ֆեոդորովնան ստանում է Նորին Բարձրութիւն Ժառանգից ընծայ 50,000 մ. և Նորին Մեծութիւն թագաւոր Կայսրից 100,000 մ. էդ 150,000 մ. դրամադուլը պէտք է պահվի ուստաց հասարակական բանկերումը և դրա շահը պէտք է ստանայ Մեծ Իշխանուհի Ժառանգուհին: Բացի էդ փողերը Մեծ Իշխանուհին պէտք է ստանայ տարէնը 50,000 մ. քորոցի փող անունով:

Մեծ Իշխանուհու պալատի պահելը Կայսերական դանձարանի վրայ է:

Եթէ Մեծ Իշխանուհին որբերիւնայ էն ժամանակը կստանայ նա տարէնը 85,000 մ. և նրա պալատը կպահվի նմանապէս դանձարանի ծախսով: Էդ դումարի կէսը միայն կտվի Մեծ Իշխանուհուն, եթէ նա Ռուսաստանից դուրս գնայ: Մեծ Իշխանուհու որբերիւթենի համար նշանակված փողը էլ չի տվի նրան, եթէ նա վրայ երկու մարդ ուզէ: Բայց էդ դիպուածումն էլ նրանը կհամարվի վերոյիշեալ Ժառանգի տված 50,000 մանկթը և Կայսեր հրոհած 100,000 մանկթի շահը:

Մեծ Իշխանուհին կարող է կարգադրութիւն անել վերոյիշեալ 50,000 մանկթի համար, եթէ առաջին ամուսնութենից իրան որդի չմնայ:

Դանեայի թագաւորի ներկայացուողը երթաւորից սրբաւորվեցաւ 60,000 լիկադալը փող նշանակիլ պրինցեսա Դադմարայի բաժնի համար:

Ռուսաստանի քաղաքական աստիճան ւերներին օգնութիւն

տալու համար սարգված կոմիտեայի հաշիւը: Էդ կոմիտեայի հրատարակեց 1865 թի իր գործունէութենի հաշիւը: Դրանից երեսու է որ մինչև 1865 թ. կոմիտեայի ունեցել է դրամադուլս 3,047,376 մ. 27 կ. 1865 թին էլ տուն է եկել թէ էդ փողի շահը և թէ միւս արդիւնքներից 186,498 մ. 15 կ. 1865 թին մեխել է կոմիտեայի 139,962 մ. 57 կ. Մնում է 1866 թի համար ընդ ամենը 3,093,911 մ. 85 կ.

1865 թին (թոշակ) պենսիա ստացող էլաւ 1,581 մարդ, որոնց տվիլ է մէկ տարումը 126,643 մ. 74 կ.

ԱՌՆԵՏՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

Լիվերպուլ, դեկտեմբերի 14.

Էսօր ծախվեցաւ 10,000 հակ բամբակ: Միջին տեսակ Ամերիկայի բամբակի դինը 14 պէնս:

Պետերբուրգ, դեկտեմբերի 15.

Կուրսը Լոնդոնի վրայ . 31 1/4 պէնս:
Պարիսի վրայ . 33 1/2 սանտիմ:
5% Լատարեյով առաջին փոխառութենի տոմսակները 109 1/4 մանէթ:
— Երկրորդինը 104 1/2 մանէթ:
Ռսկին 6 մ 18 կ.

Թիֆլիս, դեկտեմբերի 3.

Շաքարը Ֆրանսիացոց 10 մ:
— Ռսինը . . . 10 մ 40 կ.
Արծաթը 84% . . 220 մ. —
— 72% . . 55 մ. —
Ռսկին 6 մ 45 կ.

ՄԱՍՆԱԻՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ:

Դուրս եկաւ Պ. Հ. Էնֆիաճեանցի և ընկ. տպարանից առանձին տետրակով «Վաճառակաւնից», դուրս տալված «ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՌՈՒԹԵՆԻ ՆՈՐ ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԵՐ» և ծախվում է Պ. Ա. Էնֆիաճեանցի գրքատանը հատը 20 կոպեկով: Տասը օրինակից աւելի աւանդներին կպակասացնվի 20%: